

Izšla 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
stimpilko dot. organizacije.

Član strokovnih organizacij,
priključen Strokovni komi-
teti za Slovenijo, dobivajo
list brezplačno.

Kokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun št. 13.562.
Telefon interurban št. 3478.

Kako ljubi kapitalist državo?!

Beograjska »Politika« je pri-
nesla 15. avgusta 1934 obširen
članek, v katerem slika, kako pri-
krivajo zaščitene in kartelirane in-
dustrije velike dobičke in da njihovi
siromašni plačani delavci po-
gostokrat plačajo več davka kakor
njihovi delodajalci.

S takozvano zakonito spretnostjo
delajo »pravilne« bilance svojega
podjetja, v katerih so razne postav-
ke, ki vse izdajajo denar, samo da
tisti, ki gleda, misli kakšne velike
stroške imajo ta podjetja, slabo stoje
in imajo malo dobička in s tem seve
tudi ne zmorejo velikega davka. Ce-
lo sedaj, v dobi krize, te bilance ka-
žejo tako pičle dobičke, čeprav obra-
tujejo na vso paro in ki v resnici
krize še sploh niso občutile, da se člo-
vek čudi, kako sploh še morejo obra-
tovati. In pri davčnem pregledu, se-
veda, ni nič najti, da bi se prepisal
davek po obratovalni moči, ker če
ni dobička, pa davka ni mogoče ta-
ko predpisati, kakor bi se moralo.

Da so to lažnjive bilance, pa go-
vorijo razne okoliščine. Na prvem me-
stu dokazuje dejstvo, da se nepresta-
no dvigajo nova podjetja, da se stara
razširjajo. Če bi ne bilo mastnih dg-
bičkov, bi to ne moglo biti. Tudi če
bi si osvojili izgovor, da se to ne dela
z zaslužki delavstva, nego je kapital
bi pridobil odhod drugod, se ako-
muliral v drugih podjetjih, v drugih
državah, niti tedaj bi taka bilanca z
bednim dobičkom ne bila verjetna.
Ker novi kapitali se prelivajo le tam,
kjer je rentabilnost.

Druge okoliščine, ki pobijajo res-
ničnost takih bilanc, so visoke plače
raznih direktorjev in prokuristov, vi-
soke tantijeme direktorjev in članov
upravnega odbora, njihovi luksuzni
avtomobili, nove palače in nove vile.
Proti so tudi govorile obresti, ki so
jih morali plačevati bankam. Vse to
ni v skladu z bilancami, ki kažejo
siromašen dobiček. Za tako slabe
rezultate podjetja se ne plačajo baj-
noslovne plače direktorjem, kakor je
to v teh industrijah pri nas, niti se
ne dajajo take visoke tantijeme čla-
nom upravnega odbora.

Kričanje, da se zoper take zašči-
tene industrije vodi nekaka propa-
ganda, ki je krivična, itd., je tako
pesek v oči.

Redko katera industrija na svetu
se lahko koristi s tako neizmerno
nizkimi mezdami delavcev, kakor to
dela naša industrija. Niti mezde ja-
ponskih delavcev, na katerih počiva-
vajo mnogi japonski produkti in s ka-
terimi vrši japonsko blago po svetu
svoj dumping, niso vedno nižje od
mezd našega delavstva. Po statistiki
Mednarodnega biroa dela je povpre-
na višina mezde japonskega in na-
šega delavstva enaka.

Tudi kar se davkoplačevanja tiče,
naše industrije tako rekoč mnogo
manj plačujejo, ravno zbog teh laž-
njivih bilanc, svoje davke, kakor pa
industrije v drugih državah. Ljubezen
do države je v teh industrijah na
ničli, da rabimo ta izraz, dočim se
od delavcev zahteva vsakovrstne žr-
tve pod firmo ljubezni do države. In
to samo zato, ker se davki predpisu-
jejo na podlagi bilanc. Ko bilance
kažejo skromen dobiček ali pa sploh
nobenege, zato tudi predpis davka ne
more biti visok. To najbolje pove
statistika o plačevanju društvenega
davka, ki mu podležejo vsa akcio-
narska podjetja pa tudi zaščitene in-
dustrije. Skupni dohodki tega davka
v teku treh budžetskih let so bili
vsega 160 (v letu 1931-32) oziroma
120 (v letu 1932-33 in 1933-34) mili-

jonov dinarjev. In vsa akcionarska
društva (banke, trgovine itd.) in ne
samo zaščitena industrija.

Kako majhna vsota je to in kako
relativno je to neznamen davek
(in celo krivično ajhen), se naj-
bolje razvidi iz tega, da je
resničen dohodek (ne samo predvi-
den) od uslužbenskega davka v teh
letih bil stalno malone dvakrat večji.
In to, ko k tej vsoti niso vračunani
dohodki od davkov na plače držav-
nih uradnikov in uslužbencev, nego
samo davki na plače in mezde name-
ščencev in delavcev. Vsota teh dav-
kov, ki so jih plačali delavci in na-
meščenci v teh treh letih, je bila isto-
tako v budžetu predvidena kakor
vsota od društvenih dohodkov. V letu
1933 so delavci in privatni nameščen-
ci plačali čez 167 milijonov uslužben-
skega davka, a v letu 1933 okrog 120
milijonov dinarjev.

Kakšna krivica je v tem, se ne da
niti povedati. Seveda delavci in na-
meščenci ne morejo pokazati lažnji-
vih bilanc, niti od svojega zaslužka
kaj zakriti, ker se jim odtrguje pri
plačilu.

Naj navedem nekoliko primerov:

**Kranjska industrijska družba na
Jesenicah**, katere proizvodi skoraj
vsi uživajo visoko carinsko zaščito
in katera je poleg tega potom kartela
zaščitena od vsake domače (deloma
tudi od tuje konkurence, je plačala
leta 1929 samo 239.000 Din društve-
nega davka, a njeni delavci in name-
ščenci pa so plačali 1.036.843 Din. V
letu 1930 je KID plačala okrog 622
tisoč dinarjev, njeni delavci in usluž-
benci pa čez 1.200.000 Din. Istotako
kartelirana železarna »Štorka«. Pla-
čala je vedno, dva, tri, celo sedem-
krat manj društvenega davka, nego
njeni delavci in nameščenici uslužben-
skega davka.

Isto lahko konstatiramo pri tek-
stilni tovarni »Jugočeška« v Kranju,
o kateri se po vsem svetu ve, da ji
je posel vedno bil sijajen in za katero
je znano, da odlično uspeva. Med
tem, ko so njeni delavci v letu 1929
plačali uslužbensk. davka nad 240
tisoč dinarjev, je tovarna na društve-
nem davku plačala samo okrog 58
tisoč dinarjev. Leta 1932 so delavci
»Jugočeške« plačali tako rekoč de-
setkrat več (528.000 Din) več usluž-
benskega davka kakor pa tovarna
(55.700 Din).

Slične paradokse, ali bolje vnebo-
vpijoče krivice, a še boljše, protidr-
žavne zločine, lahko konstatiramo
celo vrsto let tudi pri drugih indu-
strijah: Tesličeva tovarna spirita in
kvasa v Sisku, Arko v Zagrebu, Osje-
ška livarna železa, Varaždinska indu-
strija svile, tovarna vijakov v Novem
Sadu, itd. Posebno zanimivo je dej-
stvo, da stoji baš zaščitena industrija
na čelu onih industrij, ki plačajo naj-
večkrat manj, ali pa vsaj enako, a
zelo redko, redko več društvenega
davka, nego njihovi delavci in name-
ščenci uslužbenskega davka.

Kdor ve, kaj pomenijo carinske
zaščite, in zakaj se ustvarjajo karteli,
a istočasno pogleda, da so mezde de-
lavcev in nameščencev zelo, zelo
nizke — ta pač ne more verjeti bi-
lancam naših akcionarskih podjetij, a
najmanj bilancam zaščitene industrij.

In nehoti se mu pojavi misel, ali
niso vsi ti akcionarji, direktorji, pro-
kuristi, upravni odborniki itd., nekaki
saboterji konsolidacije narodnega go-
sposdarstva, podporniki gospodarske
krize, protidržavniki, katerim je do-
biček več kakor blagostanje držav-

ljanov in s tem države? In poloti se
človeka vprašanje: »Kje ste državniki,
poslanci, senatorji itd., kje si oblast?
Kje je zakon o zaščiti države in za-
kaj ni v njegovih paragrafihi tudi pa-
ragraf o lažnjivih bilancah? Verje-

mite, gospodarske krize bi bilo prav
kmalu konec, brezposelnost bi padla
na ničlo, če bi deloval kak tak strog
paragraf proti lažnjivim bilancam in-
dustrije.«

Po beograjski »Politiki«. — nk.

Rudarjem Trboveljske prem. družbe v vednost in ravnanje!

Rudarji!

V vseh važnih zadevah smo se sku-
šali predstavniki Zveze rudarjev Jugosla-
vije in Vaši njej pripadajoči zakoniti zaup-
niki II. skupine z Vami pogovoriti. Z ozi-
rom na dogodke zadnjih dni pa smo dolžni,
da Vam tem potom te dogodke pojasnimo.

Ob prvem napadu na Vaše pravice smo zbrali vse sile k odporu.

Ko je napovedalo pred prvo stavko rav-
nateljstvo TPD 6 odstotno redukcijo mezd
in skoro polovično znižanje mezd onim ko-
pačem, ki so zaposleni pri drugih delih,
smo se temu odločno uprli. Zbrati smo ho-
teli k odporu vse, ki morejo pomagati. Zato
meznega gibanja nismo vodili sami, tem-
več skupaj s predstavniki vseh organizacij,
ki v naših revirih obstajajo. Posrečilo se
nam je pridobiti za našo stvar simpatije
oblasti in vse javnosti. Vse to je ustvarilo
poleg Vaše odločnosti, močno obrambno
fronto, pred katero se je morala tudi močna
TPD, prvič po letu 1923 umakniti.

Napake po prvem uspehu.

Po prvem uspehu pa sta se zgodile dve
napaki. Brez naše vednosti in proti naši
volji. Prišlo je do licitiranja, kdo ima na
obrambi prvega napada največji zaslug. Pri-
znati in povdariti moramo, da je bilo v tem
meznem sporu dolžnost vseh, storiti vse,
da se ta napad TPD odbije. Kdor potem
govori o zaslugah, kaže s tem, da je imel
s tem meznim gibanjem svoje posebne na-
mene.

Vse to je vodilo do blatenja naše Zve-
ze in Vaših zaupnikov ter privedlo do raz-
bitja prejšnje enotnosti in solidarnosti, ki
bi morala biti predpogoj za končni uspeh.
Do vidnega izraza je prišlo, ko se je
ustanovil poleg našega skupnega vodstva
meznega gibanja, v katerem je bilo zastop-
ano vse Vaše zakonito zastopstvo, še po-
seben narodni akcijski odbor, sestavljen iz
politikov nerudarjev, ki je šel v drugem
delu meznega gibanja svoja pota, četudi
smo ga pred tem svarili in storili vse, da
bi nastopali po navodilih skupnega odbora.
Drugi napadni korak je bilo gibanje, ki se
je pojavilo po rovi po prvi zmagi, brez po-
svetovanja z nami. Ker take oblike boja ne
more trajno prenesti ne delavstvo, niti po-
djetje, je prišlo vsled tega predčasno do ob-
novitve meznega gibanja, kar bi se v na-
sprotnem slučaju najbrž ne zgodilo.

Potek drugega dela meznega giba- nja je bil naslednji:

Dne 30. julija je bila sklicana v Ljub-
ljani ponovna razprava, na kateri so za-
stopnike družbe in rudarske oblasti povdar-
jali, da se moramo v tem meznem sporu
sporazumeti, ker se bo začela, če ne pri-
de v rudnikih do pomirjenja, poostrena bor-
ba in bodo sledile v velikem obsegu reduk-
cije. Kot Vaši predstavniki nismo imeli od
Vas za ta pogajanja nobenih pooblastil. Za-
to smo zahtevali, da se razprava preloži
do časa, ko dobimo od Vas potrebna po-
oblastila. Na to našo zahtevo se nam je
končno dovolil 8 dnevi rok.

Mi smo med tem prijavili zborovanja,
da bi se o položaju z Vami pogovorili. Ako
se zborovanja niso vršila, ni naša krivda.
Zato se tudi mi pogajanja, ki naj bi se vr-
šila dne 7. avgusta, nismo udeležili, ker za
to nismo imeli mandata. Delavska zborni-
ca, ki se je temu pozivu odzvala, pa nas je
opozorila, da ne smemo željo ministra za
šume in rude kratkomalo odkloniti in ga s
tem odbiti; zato smo se drugi dan udele-
žili razprave. To smo morali tembolj sto-
riti, ker nam je TPD sporočila, da je pri-
pravljena od svojih prvotnih zahtev znat-
no popustiti, čeprav smo dvomili o iskren-
osti TPD. Zapraviti pa nismo smeli siš-
patij, ki so jih bili v javnosti deležni ru-
darji.

Pri novi razpravi smo zopet dejali: Mi
ne moremo skleniti danes nobenega obvez-
nega sporazuma, ker zato nimamo poobla-
stila. Sporazum pa lahko pripravimo, če
bo hotela TPD svoje stališče v tem meznem
sporu spremeniti tako, da bo iz tega
res vidno, da želi pomirjenje v svojih ru-
dnikih. Pomirjenja pa je želel in tudi vpliv-
val v tem pravcu zastopnik ministrstva.
Rezultat teh pogajanj je bil, da je
družba od svojih prvotnih zahtev nekako
za 80 odstotkov popustila, medtem ko je
na ostalih 20 odstotkih trdovratno vztrajala.

Sklicevala se je nato, da mora vsak nekaj
popustiti in da je vsled krize tudi njen go-
sposdarski položaj težak.

Vzeli smo ta predlog na znanje in smo
ga Vam hoteli predložiti v sklepanje na zbor-
ovanjih, ki so bila sklicana za v soboto in
nedeljo. Ni torej resnica, da bi bili že ml v
četrtak prevzeli naše kake obveze, izvzemši
to, da bomo predložili predloge Vam. Vsi
tisti, ki so o tem drugače poročali, so sicer
to vedeli, a so nalašč krivo poročali radi
svojih političnih ambicij in da oblatijo Vaše
zaupnike. Zato so Vam svetovali, da sto-
pite prej v novo akcijo, preden ste zasli-
šali svoje prave zastopnike na že sklicanih
zborovanjih. Vi ste jih poslušali in jim sle-
dili. Mi med Vašo akcijo nismo ničesar sto-
rili, kar bi ogrozilo izglede na Vaš uspeh.
Vse nadaljnje Vam je znano.

Rezultati zadnjega boja.

Z odložitvijo veljavnosti novih meznih
pogojev za dva meseca so rudarji pridobili
v najboljšem slučaju 40 Din na osebo, zato
so pa na zaslužku izgubili 120—200 Din, da
ne govorimo o prenehanju trpljenja v rovi-
h, kakor tudi žen in otrok doma. To je naj-
boljši dokaz, da smo imeli prav, ko smo
svarili pred vsakim nepremišljenim kora-
kom. Sreča v nesreči je, da se je TPD gle-
de mezd že pred stavko obvezala. Kako bi
bili izgledali pogoji TPD danes, ako bi bili
Vaši zastopniki odklonili vsako razpravo
pri zadnjih pogajanjih, si lahko mislimo. Za-
sluga zaupnikov je tudi, da je nedisciplini-
rano započeta akcija disciplinirano končala.
V nasprotnem slučaju bi bile posledice še
hujše.

Zadnja akcija ni končala le v materi-
jelnem oziru slabo. Še težja je njena izguba
v tem, da smo izstrelili močno orožje, ki
se sme rabiti le v skrajni obrambi, ako no-
čemo, da postane vsakdanje in izgubi uč-
inek. Pokazali tudi nismo potrebne discipli-
ne, ki je glavni predpogoj vsakega boja.

Tisti, ki so hoteli igrati v tem meznem
gibanju svojo posebno politično vlogo,
so hoteli poslednje napore rudarjev izrabiti
ne iz ljubezni do rudarjev, temveč, da uni-
čijo organizacijo ZRJ. Mislili so, da rudarji
v meznih bojih ne prodajajo samo teles,
temveč tudi duše in prepričanje. Govorili
so tudi o tem, da je treba rudarske zaup-
nike zamenjati. Vprašamo rudarje, ali so Va-
ši zaupniki res za pol dinarja na prodaj?
Ali ste šli zato v skrajno borbo, da Vam
vsilijo druge zaupnike, ki jih priporočajo
razni temni elementi in drugi politični špe-
kulanti?

Zaupniki, ki pripadajo naši Zvezi, so
resno razmišljali zadnje dni, ako naj še
vztrajajo na svojih mestih. Odločili so se
da, toda le pod pogojem, da se dogodki
zadnjih dni ne bodo več ponovili. Ako bodo
opazili, da je vez zaupanja med rudarji in
njimi zopet utrjena; ako bodo videli, da ru-
darji razumejo, da je škodljivec rudarskih
interesov vsak, ki napada našo Zvezo in
zaupnike in bodo rudarji ta blatenja od-
ločno odbili.

Zavedajte se:

Kdor blati naše organizacije in naše za-
upnike ali jih sumiči, ta je političen špe-
kulant, ki nima mesta med rudarji, ker je
naš škodljivec.

Da brez močne organizacijske discipli-
ne in brez izkušnega vodstva, ki prevzame
tudi odgovornost, ni uspeha.

Zato zavrnite s prezirno vsako kupče-
vanje z Vašim prepričanjem! Povejte na
levo in desno, da poštenje rudarjev ni ni-
komur na prodaj! Ako prodajate za pičle
mezde svoje moči, še s tem ne prodajate
svojega prepričanja.

Naj živi pošten, a odločen razredni boj.

Vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije.

Sodrug, sodružica! Ali si že član
Čankarjeve družbe? Glej, pet knjig
bo letos izšlo in to vse samo za 25
dinarjev članarine. Če pa hočeš samo
štiri knjige, pa plačaj 20 Din. Ne od-
lašaj, ker septembra že izidejo in
bodo zelo lepe in poučne, pravi tvoj
prijatelj.

Rix.

Naša zunanja trgovina leta 1933

Lani smo izvozili 2.990.706 ton, to je za 22% več nego 1932, v vrednosti 3377,8 milijonov Din; po vrednosti je naš izvoz narasel le za 10%.

Uvozili smo lani 793.483 ton, to je za 10% manj nego 1932, v vrednosti 2882,5 Din. Vrednost uvoženega blaga je za 0,8% večja nego leta 1932, čeravno smo po teži uvozili 10% manj.

Leta 1931 je bila naša zunanja trgovina prvič po letu 1926 aktivna in sicer z malim presežkom 1 milj. Din. Ta presežek je narasel leta 1932 in je lani dosegel vrednost 495.300.000 Din. Če motrimo uvozne in izvozne številke zadnjih let, ugotovimo, da je aktivnosti vzrok prvič padanje naše kupne moči v letih depresije in gospodarskega zastoja. Tovarne so deloma ustavile svoj obrat, deloma ga omejile na minimum; ne uvažajo več strojev, surovine pa le v zmanjšanem obsegu. (Izjema je tekstilna industrija, kjer zaenkrat še cvete konjunktura.) Zaradi obubožanja širših ljudskih mas pada uvoz izgotovljenih produktov.

Na drugi strani skušamo izvoziti čim več svojih poljedelskih in naravnih proizvodov, mnogokrat celo pod svojo produkcijsko ceno!

Žito. Pšenice smo izvozili lani le 1276 vagonov (v letu 1931 30.000). Vzrok je bila skrajno nizka cena na svetovnem trgu. Izvozili pa smo lani rekordno množino koruze, namreč 60.123 vagonov.

Moke izvažamo vedno manj. Lani smo jo izvozili za 3,9 milj. Din, od tega v Avstrijo za 3,4 milj. Din. Manjše množine sta pokupili Nemčija in Italija, CSR pa samo za 510.000 Din. Letos je Avstrija dovolila Madžarski precejšnji uvozni kontingent, tako da izgleda za naš izvoz niso dobri.

Svežega sadja smo lani radi slabe letine izvozili malo, izvoz suhih češpelj je bil ugodnejši. Izvoz vina je padel v zadnjih dveh letih na eno desetino. Izvozili smo ga le za 5,8 milj. Din (leta 1931 52 milj. Din). Vrednost izvoženega **hmelja** je zaradi visoke cene bila 83 milj. Zdravilnih zelišč smo izvozili 267 vagonov za 14 milj. Din. Izvoz **tobaka** je padel od 582 na 462 vagona.

Izvoz konj, goveje živine perutnine in drobnice se je po množini povečal, ne pa v isti meri po vrednosti; tako je izvoz konj narasel od 18.000 glav v letu 1932 na 32.000 v letu 1933, a vrednost je narasla od 24 milijonov le na 32 milj. Din. Še manj ugoden je izvoz **jajc**. Izvozili smo lani 1822 vagona, napram 1649 vagonom 1932, in dobili zanje 176,5 milj. Din, a v letu 1931 182 milj. Din. Izvoz **cementa** je lani narasel za 47.000 ton, a po vrednosti padel za 4 milj. Din. Kartelirane cementarne v ostri inozemski konkurenci nižajo cene pod produkcijsko ceno za prodajo v inozemstvo. To izgubo izravnavajo z zvišanjem cen do neznosnosti pri prodaji doma. Previsoke cene doma ovirajo že vsako gradbenost.

Naš izvoz in povišana italijanska carina.

Od vsega lanskega izvoza, ki je znašal 2.929.704 ton v vrednosti 3378

Din je odpadlo na les 949.102 toni v vrednosti 651 milj. Din, kar znaša 19,26%. Od leta 1929—1932 je izvoz stalno padal, lani pa se je pokazalo izboljšanje in sicer po teži za 17%. Izvozili smo.

	1933	1932
gradben les	720.000 ton	568.000 ton
drva	163.000 ton	196.000 ton
ogljie	32.865 ton	32.000 ton
pragi	122.685 kom.	171.257 kom.
lesni izdelki	23.790 ton	18.000 ton

Naivaznejši odjemalec je bila Italija, ki je sprejela skoraj tri četrtine našega lesa, napram letu 1932 je izvoz narasel za 14%. Na prvi pogled izgleda, da je zastoj v lesni industriji zlomljen, da se bližamo zopet boljši konjunkturi, toda če vzroke bolj globoko premotrimo, opazimo, da naši lesni industriji, predvsem oni v dravski banovini, preti katastrofa.

Že jeseni preteklega leta se je mnogo govorilo, da namerava Italija občutno zvišati uvozne carine na les. Italijanski trgovci so si skušali pravočasno napolniti zaloge in so uvažali naš les v veliki meri. Letos januarja je Italija dovolila Avstriji prikrito preferenco za njen les tako, da ji za uvožen les vrne 445% plačane carine, razen tega nudi avstrijskim trgovcem transportne popuste po 100—200 lir, to je 400—800 Din pri vagonu.

23. aprila je Italija povišala carine na les. Za 100 kg mehkega rezanelega lesa znaša po novem carina 9 lir napram 1 liri preje. Avstrijskim izvoznikom je priznala povrnitev 4 lir od carine na vsakih 100 kg uvoženega lesa.

S temi odredbami je uvoz našega lesa nemogoč. Vrednost enega vagona lesa znaša okroglo 10.000 Din, dosežanja carina je znašala 100 lir, to je 400 Din ali 4%. Nova carina pa znaša 900 lir, to je 3600 Din ali 36%. Avstrijski trgovci plača isto carino, dobi pa vrnjenih 1600 Din, tako, da plača samo 2000 Din carine ali 20% od vrednosti lesa; razen tega uživa še velike transportne ugodnosti.

Bosanska podjetja bodisi državna ali privatna (državna prevzemajo vsa večja naročila v tu- in inozemstvu, uživajo razne ugodnosti in so kljub pasivni), izvažajo svoj les po cenejši morski poti v srednjo in južno Italijo ter ne bodo avstrijske konkurence tako močno občutili.

Dravska banovina izvažala na leto za 200 milj. Din lesa. Naša lesna industrija je že sedaj delala v skrajšanem obsegu, pričakovati pa je, da se bo že itak bedni položaj lesnega delavstva še poslabšal.

Zborujejo razne konference, zdi se, da smo le predolgo čakali križem rok, kaj bo Italija ukrenila. Italija je brezdvomno pripravljena omiliti nam uvozne pogoje, a za proti uslugo bomo morali povečati naš uvoz italijanskega blaga ter opustiti nakupovanje v drugih državah. Če bomo to storili in koncentrirali našo trgovino na Italijo, bomo že čez par let v nevarnosti, da nas Italija preseneti z novimi carinami in z zahtevo po novih ugodnostih.

Obup rudarjev

(Pesem, zložena kolektivno od stavkujočih rudarjev v revirjih ob času II. gladovne stavke.)

V črni rov smo se podali,
za pridobitev koščka kruha,
da bi ga otrokom dali.
Oh, pa žal ga ni mogoče,
ker kapitalist ga dati noče.
V rovu rudar gladije,
za družino vse žrtvuje,
zdaj je že zadnji čas,
za družino in za rudarje nas.
Peti dan v rovih gladujemo,
šesti dan pričakujemo.
Rajši smo v črnem diamantu pokopani,
kakor bi kapitalistu se na milost prodali.

Kapitalist se ne sramuje,
če rudar v rovu gladije;
kaj bi kapitalist naredil,
če bi on na našem mestu bil?
Svetiljke nam že omagujejo,
rudarji pa se še premagujemo.
Kako veselje bi to bilo,
če bi rudarjem se boljše godilo.
K jašku tretjem so na klicali,
da bojo baje nam kruha dali.
A žal — so nam nekaj drugega poslali.

Rudar trpi pač vse gorje,
karkoli ga na svetu je,
zato pa je tako strašno suh,
ker kapitalist je vedno gluh.
Kapitalistu rožice cveto,
ker rudarjev prošnje v koš letó.
Obraz rudarjev se poti,
a gospod pa z denarjem proč leti.

Naše narodno gospodarstvo v juniju 1934

(Po statistiki OUZD-a v Ljubljani.)

Bistvenih sprememb v razvoju posameznih industrijskih panog v zadnjem času ni opaziti. V pogledu konjunktornega napredovanja prednjači še vedno tekstilna industrija z letnim prirastkom od +2725 oseb. Vseh tekstilnih delavcev imamo trenutno še okroglo 13.000, mesto 5000 v letu 1926. Razmeroma mnogo so napredovala tudi javna dela (gradnja železnic, cest in vodnih zgradb). Letni prirast znaša +995 oseb. Regulacija Ljubljane je brez dvoma precej k temu pripomogla. — Poleg trgovine, za katero so merodajni podatki Trg. bol. in podp. društva, so

še vedno le 3 industrije, katere izkazujejo pomembnejše konjunktorno nazadovanje: Predelovanje kože in njenih surogatov, predelovanje lesa in rezbarstvo ter gradnje nad zemljo.

Sezija je dosegla v juniju v glavnem že svoj maksimum. Od maja do junija je narastlo članstvo OUZD-a samo za +1757 oseb ali 2,16%, dočim je znašal predhodni mesečni sezijski prirast +3871 oseb ali 5%.

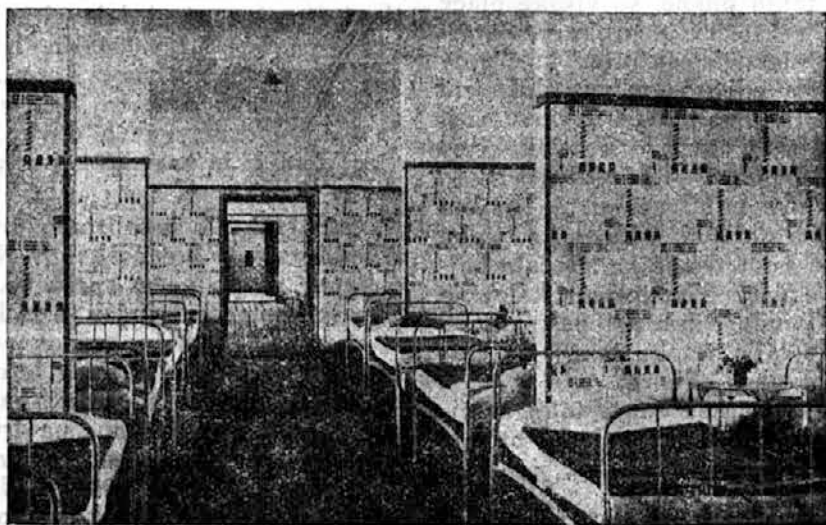
Stanje posameznih industrij v juniju 1934 z absolutnimi in relativnimi konjunktornimi in sezijskimi spremembami je razvidno iz sledeče tabele:

Industrijska skupina	Stanje junija 1934	Prirast od junija 1933 absolutno v %	Prirast od maja 1934 absolutno v %
Tekstilna industrija	12914	+2725	+26,74
Gradnja železnic, cest, vodnih zgradb	3029	+995	+48,92
Industrija kamenja in zemlje	4421	+443	+11,14
Gozdna žagarska industrija	7438	+427	+6,09
Občinski obrati	1628	+394	+31,93
Kemična industrija	1742	+208	+13,56
Industrija papirja	1959	+169	+9,44
Grafična industrija	1128	+127	+12,67
Hišna služinčad	8324	+119	+1,45
Industrija hrane in pijače	3560	+106	+3,07
Industrija tobaka	949	+91	+10,61
Poljedelstvo	622	+75	+13,71
Kovinska industrija	6324	+72	+1,15
Industrija kože in gume	1590	+62	+4,06
Denarni zavodi ter samostojne pisarne	599	+39	+6,96
Gostilne, kavarne in krčme	3157	+26	+0,83
Zasebna prometna podjetja	853	+6	+0,71
Rudarstvo	7	+1	+16,67
Higijena	1730	+8	+0,46
Centrala za proizv. sile preskrbe z vodo	490	+10	+2,00
Gradnja prevoznih sredstev	309	+16	+4,92
Gledališča, svobodni poklici, razno	1119	+57	+4,85
Javni promet	503	+59	+10,50
Oblačilna industrija in čiščenje	4265	+101	+2,31
Predelava kože in njenih surogatov	2680	+237	+8,12
Industrija za predelavo lesa in rezbarstvo	3329	+347	+9,44
Gradnje nad zemljo (visoke gradnje)	5177	+369	+6,65
Trgovina	3157	+444	+12,33
Skupaj	83003	+4437	+5,65

Počitniški domovi za vajence(ke) v Avstriji

V ministrstvu za socialno politiko na Dunaju obstoja posebna »akcija za skrbstvo vajencev« že od l. 1918 takoj po vojni ustanovljena, in vsako leto izda ta urad poročilo o delovanju. Za 15 letno delovanje je izdalo sedaj brošuro pod naslovom: »Ein Bollwerk der Liebe zur Jugend« Branik ljubezni do mladine).

jencev je bilo poslanih v Bad Fischau, 37.356; ostali vajenci in vajenke pa v enajst drugih domov. V letu 1928 je bilo doseženo tudi največje število, 12.000. Samih dunajskih vajencev je bilo v vsej dobi poslanih 62.719 in 38.767 vajenk, skupaj 101.486 oseb. V letu 1929 je bilo 23,1% vajencev in 18,5% vajenk od

Dekliški vajeniški okrevališni dom v Wieselburgu, Sp. Avstrija

Iz brošure posnemamo naslednje in le v glavnem hočemo navesti nekaj števil za danes: Od avgusta 1918 pa do 31. decembra 1933 se je poslalo 120.782 gojencev, in sicer 77.735 vajencev in 43.047 vajenk s 3.163.011 oskrbnimi dnevi v počitniške domove na deželo v petnajstih letih obstoja te ustanove. Največ va-

vseh vajencev, zaposlenih na Dunaju, poslanih v počitniške domove na od-dih in so krepčali v svežem zraku štiri tedne, preskrbljeni z dobro prehrano itd. Za prehrano je večinoma odpadlo za življenjske potrebe do 60 odstotkov. Tekom bivanja v počitniških domovih so pridobili na teži do 4 kg in celo do 8 kg. V letu

Vajeniški dom, okrevališče v Bad Fischau, Spodnja Avstrija

1930 celokupna pridobitev na teži: 23.207,5 kg. — Celokupna izguba na teži pa samo 91 kg od 9351 vajencev in vajenk.

O počitniških domovih v Avstriji

Leta	Število oskrbovanih vajenci	vajenke	skupaj	Oskrbi dnevi	Prispevki šilingov
1926	4083	2544	6627	176.281	420.576.90
1927	4815	2720	7535	198.237	472.469.76
1928	5294	3187	8481	225.120	540.486.20
1929	5839	3402	9241	241.880	623.462.50
1930	4891	3015	7906	211.080	584.884.60
1931	4308	2679	6987	188.628	549.188.10
1932	2602	1899	4501	96.381	267.599.10
1933	1941	1390	3331	64.004	177.604.86
skupaj	33773	20836	54609	1401.611	3606.272.02

v našem denarju v osmih letih dale bolniške blagajne nad 28.850.176 dinarjev.

(Nadaljevanje sledi.)

Naročajte

tudi peto knjigo, ki jo bo izdala letos Cankarjeva družba poleg svojih 4 knjig. Iv. Molekov: »Sesuti stolp« je tretji del romanov »Dva svetova in »Veliko mravljišče. Samo 5 Din doplačate.

Vseh 5 knjig za 25 Din je denar, ki je vreden za letošnje knjige Cankarjeve družbe.

Beer:

Zgodovina socialnih bojev od pamtveka do danes bo sta krasni knjigi, ki jih letos izda Cankarjeva družba. — Zato ne odlašajte, in kdor še ni član, naj takoj postane. Knjig se bo letos tiskalo samo toliko, kolikor bo javljenih članov. Ne zamudite torej.

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Zahvala jeseniškim kovinarjem!

Savez Metalških Radnika Jugoslavije, podružnica Moste in Ljubljana. V imenu vseh izletnikov, kateri so se udeležili izleta na Jesenice dne 21 in 22. julija, se najprizrečnejše zahvaljujemo vsem sodrugom in sodružicam na Jesenicah za prekrasen sprejem, katerega so nam priredili na kolodvoru, za sodružno naklonjenost pri preskrbi prenočišč, pri kateri priliki moramo posebno poudariti dobrodušnost jeseniških kovinarjev, da so se odrekli udobnosti v lastnih stanovanjih, samo da so zadovoljili svoje strpine iz Ljubljane.

Sodruzi in sodružice na Jesenicah! Vaše sodružno razpoloženje napram kovinarjem iz Ljubljane in Most bo ostalo nepozabno.

Nadalje se zahvaljujem vsem vodilnim sodrugom na Jesenicah za skrbno pripravo in vzorno organiziran sprejem, ki so ga pokazali ob priliki našega izleta.

Sodruzi zavedajmo se, da je edino ta pot pravilna, po kateri hodi naš organizirani proletarijat. Naša stavba, naš ogromni Mi rase, treba ga je samo skrbno zidati.

Sodruzi na Jesenicah povejte to še Vašim plašljivcem, da ne bodo iskali organizacije tam, kjer je faktično ni in da je njihova kot naša edino prava organizacija na Jesenicah samo podružnica Saveza Metalških Radnika Jugoslavije. Vse drugo pomeni samo razdiranje skupne moči.

Sodruzi, na delo in premagali bomo težkoče, obenem pa si osigurali boljšo bodočnost.

Izletni odbor podruž. SMRJ Moste.

Razmere v Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani.

G. naciji se pritožujejo v svojem listu »Delu«, da ni v tovarni delavstvu z rožicami postlano ter da je precej delavstva na neplačanem dopustu. Izprašuje, kedaj bodo marksisti že vendar naredili red v tovarni,

kedaj bo sklenjena kolektivna pogodba ter da so v tovarni nacionalisti s svojim nacionalnim obratovodjem na čelu slabše kvalificirani delavci ter da gredo samo nacionalisti na brezplačen dopust, samo tu pa tam kak marksist.

G. nacionalisti, samo malo manj demagogije, pa bol Stvar je sledeča: Ako Vam ni znano, da je kolektivna pogodba že podpisana, nismo mi krivi. Zakaj niste prišli na zborovanje, na katerem je bila sprejeta? G. Kravos dobro ve, da obstoja nova pogodba, ker jo je hotel podpisati. Bil pa je, ne po naši krivdi, baš od nacionalnega obratovodja odklonjen. Ko se je vršilo zborovanje SMRJ, so bili povabljeni vsi delavci, da sodelujejo. Enkrat ste g. nacionalisti prišli, niste pa ziniti besede. Na drugo zborovanje, ki se je vršilo, niste prišli, ker je bilo treba tam pač odločiti o taktiki in nositi odgovornost. G. Kravos Vas je pa takrat tudi povabil na posebno zborovanje, na katerem se je sklepalo, ako pride do stavke, da se je Vi ne smete udeležiti. Prijavili ste svoje namere tudi vodstvu tovarne. S tem ste zadali prvi udarec vsemu delavstvu v Strojnih tovarnah in livarnah. To je ena vrsta izdajalstva. Nacionalnemu delavstvu pa v vednost to, da marksistično delavstvo ni vabilo Vašega tajnika na pogajanja in to zato ne, ker mu ne more zaupati. On prihaja vedno sam v tovarno, brez navzočnosti delavskih zaupnikov in se pogovarja z nacionalnim obratovodjem enkrat celo pri zaklenjenih vratih.

Da so pa v tovarni take razmere, nismo krivi mi, ampak vodstvo tovarne, ki nima sposobnih ljudi, ki bi znali obrat voditi, akoravno so pristni na a...

Ako pa hočejo imeti nacionalisti enotno fronto, ne smejo delati tako zahrbtno kot so to naredili v Trbovljah.

Preklic

Podpisani preklicujem in obžalujem očitek na račun g. Kona Jakoba, da je skušal dve drugi stranki spraviti pri upravi posestva KID iz stanovanja, ter se mu zahvaljujem, da mi je ta neutemeljeni in krivični očitek odpustil in da je odstopil od tožbe.

Jesenice, dne 13. avgusta 1934.

Vergelj Rok, tov. del.,
Savsko nabrežje 17.

Štore

Podružnica »Svoboda«, Štore, priredi dne 2. septembra ob 16. (4.) uri popoldne, v prostorih g. Mavriča,

svojo prvo veselico s petjem, godbo, plesom in srečolovom.

Vabimo tem potom vse bližnje podružnice, sodruge in delavce na to prireditev. Družnost.

RUDARJI

Zagorje ob Savi

Vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije podružnica Zagorje, sporoča, da je na zahtevo članstva na svoji seji, dne 19. avgusta t. l. sklenilo izključitev člana Franca Tomaziča, matr. štev. 5542.

OBLAČILNI DELAVCI

Delo zaupnikov

Delo zaupnikov po delavnicah je jako težavno, posebno v času današnje krize, ko hočejo delodajalci kratiti pridobljene pravice. Zato se brani marsikdo prevzeti zaupniško mesto. Tako sta pri zadnjem običnem zboru ostali dve največji delavnici brez zaupnikov. Temu je krivo največ to, ker ni sloge med pomočniki v delavnici, in tako nima zaupnik zaslonbe pri samih pomočnikih. Zaupnik mora paziti, da vlada v delavnici red in snaga, da se tarifa točno izpolnjuje, da delavci ne trpijo kake nepravilnosti od strani delodajalca, da je v delavnici dovolj orodja, da se delo nemoteno izvršuje, da je delavnica higienska in dovolj svetla itd. Na drugi strani pa mora zaupnik paziti, da tudi pomočniki točno izpolnjujejo svoje dolžnosti napram delodajalcu, da ne pride do raznih neso glasij, vsled katerih navadno pomočnik podleže. So pomočniki, ki mislijo, da jim je v delavnici vse dovoljeno in da so zaupniki za to tukaj, da njihove pogreške branijo. Nekateri pomočniki si pustijo prinašati v delavnice opojne pijače, drugi v delavnici kljub prepovedi od strani delodajalca izdelujejo delo za svoje lastne naročnike, tretji zopet neopravičeno izostajajo od dela v času največje zaposlenosti itd. To so dejanja, ki jih zaupnik ne more in ne sme zagovarjati, ako hoče, da bo vladal red v delavnici in da bo upravičene zahteve pomočnikov z uspehom lahko zastopal. Da pa zaupnik lahko z uspehom zastopa pomočnike, je potrebna solidarnost in enotnost vseh zaposlenih, brez te ni uspeha, in dokler te ne bo, se bodo člani branili prevzemati zaupniška mesta. Kjer pa v delavnici ni zaupnika, pa vlada v njej največja anarhija, kar je pomočnikom samim v največjo škodo. Treba pa je enkrat na sestanku zaupnike tudi poučiti, kaj je njihovo delo. Novi obrtni zakon predvideva veliko točk v korist pomočnikov, katerih pa se oni ne po-

Janez Samojov:

„Zdravo vsi vi milijoni...“

(Mimobežne beležke z izletniškega vlaka jeseniških kovinarjev.)

Oj čujte delavskih množic korak, da zemlja pod njimi odmeva težko...

Ljubljana. Glavni kolodvor. Sonce sije, da blešče okna kurilnice na nasprotni strani perona kakor vodna gladina. Na peronu stojimo vsi nestrpni, gledamo na veliko uro, kjer vsako minuto poskoči kazalec, odganjajoč čas v večnost, gledamo na žepne ure in se izprašujemo:

»Kaj?... Zamuda?... Morali bi že biti tu.«

Mesto odgovora gledamo po progi proti gorenjski strani, v pričakovanju, nestrpni. Službojuči železniški uradnik stopi na tir. Rdečo čepico popravi in pogleda po progi. Tam na progi iz gorenjske strani se zdajci pojavi lokomotiva. Iz dimnika puha dim za dimom... Dolga vrsta vozov, vsi ovenčani z zelenjem in cvetjem ji slede in iz neštetih oken gledajo radovedno pozdravljajoče oči, yeseli obrazi, mahajoče roke jeseniškega delavstva — kovinarjev, sodrugov in sodružic.

Oblasna konferenca kovinarjev Saveza Metalških Radnika Jugoslavije je v Celju. In zakaj bi ne šli, če že ne vsi kovinarji iz Jesenic, Javornika, Dobrave... pa vsaj en del, da si ogledamo Celje, da pozdravimo sotrpine in sodruge tam v Celju, da skupno zapojemo naše pesmi v pozdrav sebi in vsem, ki so dobre proletarske volje.

»Družnost, družnost,« so odmevali vzkliki iz vseh oken, s perona in od vsepovsod. Delavska kovinarska godba, 35 po številu, je izstopila iz vagona. Svetli instrumenti, mladosten, samozavest vzbujajoči krog godbenikov, je nudil lepo sliko med

pisano množico na peronu ob ovenčanem posebnem vlaku. Instrumenti so se dotaknili ustnice godbenikov kakor usta dekleta in akordi himne: »Družnost, dragi nam sodruzi...« so zadoneli na peronu in vse-naokrog...

Mi pa smo stiskali roke drug drugemu in se pozdravljali:

»Družnost!«

Vlak se je premaknil... Zaškrtale so tračnice... Tiho je postalo na peronu. Skozi okna vagonov pa so se gledale oči, dolgi vlak, ki je kakor okrašen trak, izginjal nekje v daljavi... Lokomotiva je, kakor samozavesten gospodar, vlekla vagono vedno naprej, nevzdržno in kazala vsem neprestano nove kraje ob Savi, polja, hiše, gozdove in skalovje. In povsod so nas, molče sicer, a izrazito pozdravljali sadovi dela žuljavih rok, tistih, ki vse ustvarjajo, ki orjejo in sejejo, da lahko žanjejo mnogi, ki nočejo orati in sejati.

In vstala je pesem, sprva tiha, rahla, akordi so vstajali in silili skozi odprta okna na plan

Zapojte delu zdaj na glas:
Delu slava, čast, oblast!
Kar človek dobrega ima,
kar mu je v ponos in čast,
vse njemu skrb in delo da.
Zato zapojmo vsi na glas,
delu slava, čast, oblast!

Mimo revirjev, rudnikov Zagorja, Trbovelj, Hrastnika, mimo visokih hribov, pod katerimi kopljejo premog rudarji, mimo sa-jastih hiš in oken, brzi vlak. Skozi okna vagonov pa odmeva pozdrav javorniške »Svobode«:

Vi milijoni brez števila,
v roveh, gozdéh, mestéh, vašéh,
ki tlačí vas profita sila,
ki mamonu ste v posméh.

hej, čujte glas rešitve vsi:
Da proletar svoboden vstane
v MI krepák se naj spojí!

*

»Celje.«

Vlak je obstal. Tam na desni, na tistem hribu so nas mrko gerdale razvaline grada Celjskih grofov, kakor da so spoznale prihajajočega, ki je že nekoč bil in sedaj spet prihaja.

»Ej,« je rekel nek kovinar poleg mene, ko se je ozrl na razvaline, »tlačanstva je že davno konec.«

Drugi zraven njega pa je rekel pomembno:

»Razvaline so še ostale. In niso brez ovire napredku.«

»Tudi teh bo kmalu konec,« je pripomnil pravkar iz vagona stopajoči, »z izrastki vred...«

*

Na ulici pred kolodvorom narašča val množice. 800, 1000 ljudi. Na levi strani, na trotoariju, pa je iz gruče Celjanov zdajci zadonela pesem, zvočno, harmonično, pozdravljajoče:

»Zdravi, dragi nam sodruzi,
hajd za dela čast v boj!
Solidarnim in pogumnim
sveti vedno zmage soj —
Zdravi nam vi naši bratje,
ki po boju hrepené,
naše pesmi naj donijo
vsem, ki še za kruh trpé...«

Svečano razpolženje nas je objelo s isto prijazno močjo, ki prisili roke, da odkrijejo glave. Celjski »Svobodaši« so sprejemali svoje sodruge z Jesenic, Javornika in Dobrave s pozdravno pesmijo.

Kovinar, možak polnih moških let, zagorelega obraza, je spregovoril. Njegov glas je prijateljski objemal vso množico in njegove besede so bile kakor bi roka stresala roko v zanosu, prijateljstvu in zavesti, da smo eno, kakor bi nam, izmučenim, natakala močnega vina in nas objemala kot rodne brate. Ko je končal in so prenehali klici odobravanja, je zadonela pesem, nova, zvočno, dinamično valovajoče, prepričajoče:

»Vstanite bratje, urno, smelo,
rešitve že se bliža čas,
neznani nam bode vsaki strah.
Bodočnost bode naša volja,
naj beda več nas ne mori:
To bode naša čvrsta volja...
Hej, proletarci v vrste smelo,
glej prapor naš, čuj bobna glas,
ki na meidan že kliče nas...«

Toman z Jesenic, tajnik organizacije SMRJ, pa je govoril odzdravne besede, kakor govori svoj k svojim in kriknil:

»Naprej v boj za goli obstoj našega in vsega delavstva!«

Zašumelo je v množicah, kakor če veter zgane košate vrhove dreves v mogočnih gozdovih, instrumenti godbe so zablašali v zahajajočem soncu in godba kovinarjev je kakor trombe, oznanjajoči vstajenje, zaigrala, da je odmevalo in odjekalo po vseh ulicah Celja in hitelo tja k razvalinam nekdanjih mogočnih grofov Celjskih, kakor bi govorilo:

»Mi smo to, MI, z našo mlado, silno močjo, ki smo nekoč strli vas...«

*

Zvečer je bil v mestnem parku koncert. Po potih parka, na klopetih je šumela množica poslušalcev, nad 1500 oseb. Delavska kovinarska godba je igrala. Akordi so se izlivali v krasne zvoke, dinamično se vzpenjali v širino, pojemali pianissimo, kakor da se pogovarjajo s tihim šepetom listja v nočni pravilni tišini. Samo luč žarnic je obsevala paviljon in okolico. Ploskanje

Sodrug!

KUPUJTE IN ZAHTEVAJTE POVSOD KRUH IN PECIVO IZ
Delavska pekarna Mirko Cvrtila, Ljubljana
POSTOJNSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71.

Sodružice!

služujejo, ker vsak posameznik ne zahteva, kar bi moral zaupnik zahtevati v imenu vseh in za vse!

Čezurno delo v krizi

Govorimo in pišemo o krizi in brezposelnosti. Na drugi strani pa zopet čitamo o tožbah za nadure. Eni garajo pozno v noč, med tem ko drugi pohajkujejo in ne vedo, kaj bi zaradi brezdelja počeli in kako bi si vsaj za silo napolnili svoj lačni želodec. Za časa krize bi ne smel nobeden organizirani pomočnik delati čez uro, izvzemši v nujnih primerih, dokler niso zaposleni vsi organizirani člani. Saj se vendar nismo zato borili za 8 urni delavnik, da bi potem delali nadure. Dela je na teden 48 ur dovolj. Ako plača za 48 delovni teden ne zadostuje za dostojno življenje, se moramo boriti za višjo plačo (eksistenčni minimum), ne pa ga doseči s podaljšanjem delovnega časa v nadurah. V času pomanjkanja dela bi se moral delovni teden znižati na 40 ali celo na 30 ur tedensko. Saj tudi tarifa predvideva, da se v času pomanjkanja dela delo enakomerno razdeli med pomočnike. Seveda je pa potrebno, da se vse to doseže, močne strokovne organizacije, v kateri so vsi pomočniki kompaktno organizirani in ne samo peščica, drugi pa so indiferentni. Potrebno je, da vlada med pomočniki solidarnost namesto egoizma, potem bi bil tudi uspeh drugačen. Ni dovolj, če je eden samo član organizacije in plačuje svoje prispevke, pripeljati mora v organizacijo še tiste nezavedneže, ki navadno v primeru kakega gibanja vpadejo v hrbet stavljujočim. Tudi za te je dovolj mesta v organizaciji.

Prepoved sprejemanja popravil industrijsko-obrtnih podjetij.

Izšla je ministrska odredba, katera prepoveduje sprejemanje popravil oblačil in obutve raznim industrijsko-obrtnim podjetjem.

Foto-atelje Kralj Franc

Ljubljana, Franciškanska ulica 10.
Izvršujem sva v foto-stroko spadajoča dela najceneje. Povečanje slik. Slike za legitimacije izvršim na željo takoj. V izvršitev sprejemam vsa amaterska dela. Na zahtevo grem tudi na dom.

Je stresalo spavajoče listje dreves in zdelo se je človeku, kakor da so oživele vse še nepoznane sile življenja. Vmes je pevski zbor celjske »Svobode« pel delavske pesmi, da so akordi krasno intoniranega zbora plaval nad nami ter božali naša ušesa z neverjetno prisrčnostjo, zanosom in slastjo spoznavanja, da smo to MI, se spreminjali v krik junaški in vzpodbujajoči.

»Krasen zbor,« je bilo slišati med poslušalci. »Svobodaš?!... Sami delavci?... Kdaj le imajo čas, da se vadijo?«

In zdelo se mi je, da začudeno malejo z glavami tisti čudeči poslušalci, kako je mogoče, da tudi ti, ki delajo trdo za vsakdanji skromen kosček kruha, zmorejo tako veliko umetniško delo.

»A kdo so ti?... Čigav pevski zbor je pa to?«

Kakor da so zazvenele strune na harfi, je zapel neki drugi zbor, čisto in harmonično zlito, da se je čutilo celo v dihanju poslušalcev presenečenje. Vokalizacija je bila tako brezhibna, da se je razumela sleherni beseda, dinamika tako obvladujoča, da je bilo, kakor da se nekdo igra z glasovi brez truda in napora. V parku je nastala grobna tišina, 1500 ljudi je prenehalo dihati, da ne presliši nobenega akorda. Izpod paviljona pa so lili glasovi pesmi:

»Le naprej brez bojazni,
naj izgine duha noč.
Že se bliža dan prijazni,
že izginja robstva moč.

Javorniška »Svoboda«. Bila je javorniška »Svoboda«. Kovinarji.

Šepetanje je bilo med poslušalci kakor, da si pripovedujejo nenavadno novico, nato pa ploskanje in odobravanje in vzkliki: »Živijo, Svoboda!«, »živijo svobodaši!...«

»Oj čujte delavskih množic korak...« je odmevala pesem.

sko-obrtnim podjetjem. Ako podjetja razpolagajo s takimi delavnicami, jih morajo tekom 3 mesecev likvidirati. Ker se tudi pri konfekcijskih tvrdkah nahajajo delavnice, bodo morale tudi te likvidirati. Je čisto pravilno — že vsak podjetnik industrijec ali trgovec bi obrtnikom konkuriral na račun uboge delavca. Potrebno bi bilo, da bi se prepovedalo vsem konfekcijskim tvrdkam, katerih lastniki niso krojaški mojstri, tudi sprejemati naročila po meri, katera potem pošiljajo izdelovat na deželo. S tem bi imeli obrtniki več dela in zaposlenih bi bilo več pomočnikov v mestu.

Vesela novica članom Cankarjeve družbe

Letos bo Cankarjeva družba izdala pet knjig. In sicer poleg 4 knjig, objavljenih v prospektih, ki so bili priloženi »Delavski Politiki«, tudi peto knjigo, Ivan Molekovo: »Sesuti stolp«. »Sesuti stolp« je tretja knjiga Molekove triologije (prva knjiga »Dva svetova«, druga knjiga »Veliko mravljišče«), ki ju je že izdala Cankarjeva družba.

Članarina za 5 knjig je 25 Din. Vendar, kdor hoče ostati pri stari članarini 20 Din, lahko ostane, le namesto 5 knjig, bo dobil samo 4 knjige, kakor je bilo v prospektih navedeno.

Resnica pa je, da je dvig Cankarjeve družbe odvisen od zavednih delavcev, ki podpirajo in vrše kulturno delo in se v to svrhu tudi žrtvujejo. Gotovo bodo današnje veselo novico pozdravili vsi in šli na delo za pridobivanje novih članov, ki se bodo naročili na vseh pet knjig.

Kultura

Delavska godba »Zarja« ima v ponedeljek 27. avgusta 1934 ob 20. uri svoj koncert v radiu. Na sporedu so poleg drugih skladb »Delavski pozdrav«, »Vzbujanje duhov«, »Trojka«, »Od Urala do Bajkala« in druge.

Nedeljski shod celjskega proletarijata, sklican od jeseniških kovinarjev, je bila manifestacija. Zahteva po veljavnosti in izvrševanju socialnih zakonov, da se delavca smatra brezpogojno kot državljana, na katerega plečih slone vsa bremena. Gorje, če bodo ta pleča prisiljena stresti s svojih ramen ta bremena. Bil je krik in klic vsem, ki še ne vedo, da je moč proletarijata v njih samih, da je skrajni čas, da stopijo pod prapor proletarskega MI.

Ko je zvečer vlak peljal jeseničane iz Celja domov, so ga delavci v Trbovljah pozdravili kot sotrpini in bratje svojega sotrpina in brata. Množica rudarjev, ki je polnila prostor pred postajo in na postaji je pozdravljala, kakor so pozdravljali in pozdravljajo vsi orači nove svetlejše dobe človečanstva. In ko je vlak zapuščal Trbovlje, je orila pesem in godba je igrala:

Zdravo vsi vi, milijoni,
proletarci zdravi nam.
Vedno krasni zvezi naši
biti zvesti hočemo,
za pravico vse življenje
stati hočemo krepko.

Le dirjal vlak v temno noč, trgaj jo in nosi svetlobo. A ti proletarijat, bodi močan, vztrajen, solidaren, svobodo ustvarjajoči gigant...

V vsako delavsko stanovanje naš delavski tisk!

Delavsko pevsko društvo »Solidarnost« iz Kamnika bo priredilo pevski koncert v Delavskem domu na Jesenicah. Na sporedu so lepe narodne in druge pesmi ter delavske pesmi: »Vzbujanje duhov«, »Nam pravijo zidarji«, »Himna delu« in »Delavski pozdrav«.

Glasbena šola. Letos otvori delavsko glasbeno društvo »Zarja« svojo glasbeno šolo. Pouk bo v sledečih glasbilih: klarinet, trobenta, vse vrste rogov, eufonij, bas in gosli vseh vrst. Ukovina je nizka. Poleg godbe na pihala se je ustanovil »jazz orkester«, orkester na lok in strunin orkester ter so se nabavili posebne vrste strunini instrumenti, ki jih sedaj nima še nobena godba. Ustanovil se je tudi ženski strunin orkester.

Kdor se hoče učiti godbe in glasbe sploh, naj pride v pisarno »Zarje«. Tam dobi vse informacije.

Kaj je socializem?

Socializem ni samo politično gibanje z namenom, da se doseže popolna demokracija narodov, izvojuje politične pravice in svoboda proletarijata, urejena ustavnost in parlamentarizem. Socializem ni samo niti delavsko gibanje v svrhu pridobivanja večjih gospodarskih svobod delavstva, izboljšanja njegovega položaja in izpopolnjevanja njega organizacije. Socializem, končno, ni samo ogorčen protest proti vsej bedi in trpljenju, krivicam in zatiranju v kapitalistični družbi, upor proti brutalnosti kapitalistične konkurence in nesmišlnosti kapitalističnih vojn. Socializem je vse to skupaj, ali še nekaj več, namreč: **spoznanje vzrokov vseh teh zla, ki jih vsebuje v bistvu kapitalistični družabni red.** Socializem je, potemtakem, jasna in neupogljiva volja, da se to zlo izruje s koreniko, to je, da se zlomi kapitalistični družabni red.

Socializem je torej to spoznanje in ta volja, nikakor pa socializem ni ideja akademske kritike, ki ustvarja dobe v knjižnicah in študijskih kabinetih in ne sila, ki neposredno dela v zgodovinskem življenju, zavest, ki vodi množice v vsaki politični in ekonomski akciji, ali entuziazem, ki do mozga pretresa množice.

„Resnično, resnično vam povem...“

Nekaj v hitrici zabeleženih sličic in zgodbic iz medzdnega gibanja rudarjev Trboveljske premočkopne družbe.

In zgodilo se je tiste dni, ko je vladal šejk Nebesidor svojemu ljudstvu, ki je imelo pašnike v stebah Siliciris, ki leže tam ob Eufratu, da so se pastirji, ki so bili najeti, da pasejo črede njihovih velikašev, uprli in rekli:

»Premalo je mleka, o šejk, ki ga prejemamo za naše otroke. Mnogo pa ga leži v shrambah. Zato, o šejk, hočemo, da nam ne primanjkuje in da bodo naši otroci vsaj siti.«

Prisluhnil je šejk Nebesidor. Ko so pa videli velikaši, da je prisluhnil, so rekli:

»Ni dobro, ko šejk posluša. Zakaj lahko bi nam odtrgal iz našega obilja betvico in jo dal pastirjem.«

In ko so to rekli, so dejali svojim hlapcem in slugam:

»Idite in bodite kot voditelji pastirjem. V njih imenu zahtevajte in skrbite, da bo na videz velika zahteva, v resnici pa se nič ne izvrši. Kajti potrebno je, da postanete pri pastirjih vi njih voditelji in zastopniki, ne pa iz njih srede in vrste izvoljeni. Tako se bo zgodilo, da bodo pastirji nezaupali samemu sebi. In bo v njih nezaupanje v samega sebe, bodo tudi izrekli nezaupnico svojim izvoljenim zaupnikom in postavili vas za svoje zagovornike. In ko se to zgodi, bo njihov upor zlomljen in očuvano naše bogastvo. Zakaj resnično so besede velikega modreca na prestolu Sinčiksaja: Dokler tisti, ki vam služijo, ne bodo mislili s svojimi mislimi in ne bodo govorili s svojimi usti, bo do-

Peta knjiga Cankarjeve družbe Ivana Moleka »Sesuti stolp« bo zelo zanimiva in lepa.

Kdor doplača k članarini še 5 Din, to je skupaj 25 Din, dobi vseh pet knjig!

Ker se bo kmalu tiskala, javite se najpozneje do 31. avgusta t. l.

Ko bo tiskana, tiskali jo bomo le toliko, kolikor bo do 31. avgusta t. l. naročnikov — je poznejši naročniki ne bodo mogli več dobiti.

Zato ne odlašajte, naročite poleg štirih knjig tudi peto o Ivana Moleka knjigo »Sesuti stolp«.

Socializem, naslednik prvotnega krščanstva, pravi množicam, ki trpe: naše cesarstvo ni od tega sveta, sveta eksploatacije in tiranije, mržnje in krivice. Naše cesarstvo je: svoboda, bratstvo in enakost, kakor tudi ekonomsko blagostanje in kulturno dvigovanje vseh človeških bitij na zemeljski obli.

To je pravi in resnični smisel socializma in v tem tiči vsa njegova privlačna in nepremagljiva sila.

Maks Adler.

Iz »Delavske Politike«.

PET KNJIG

Izda letos Cankarjeva družba svojim članom. In sicer:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1935.
2. Beer: Zgodovina socialnih bojev, I. knjiga.
3. Beer: Zgodovina socialnih bojev, II. knjiga.
4. Pavel Nizovoi: Ocean, ali kakor je pravi ruski naslov: Pod severnim nebom.
5. Ivan Molek: Sesuti stolp.

Vsem našim čitateljem

priporočamo, da se poslužujejo brivskega salona

JOŽE STRGAR

v Ljubljani, Palača „Grafike“ (pri kolodvoru), Mik. ošičeva cesta 40.

bro na svetu. Gorje pa, če se zgodi, da se pojavi pri njih lastna misel in lastna govorica. Resnično, resnično vam povem, bilo bi bolje nam vsem, če bi se ne rodili.«

(Zapisano na tablicah, izkopanih iz razvalin predpotopnega Uza. Na mestu, kjer se je nekoč ožak Abraham pogovarjal z Gosrodom vojskih trum in se je žena Lota izpremenila v solnati steber.)

Pod severnim nebom

ali „Ocean“ je knjiga, ki jo je napisal ruski pisatelj Pavel Nizovoi in ki jo letos izda Cankarjeva družba. Krasen roman je „Pod severnim nebom“, poln nenavadne lepote, napet in zanimiv. — Bodi član in dobi jo boš.